

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті визначено, що підґрунтям забезпечення дистанційного навчання у системі військової освіти є суб'єктно-діяльнісний підхід. Узагальнено позитивні аспекти застосування технології дистанційного навчання з позиції викладача та з позиції суб'єкта навчання. Процеси організації й впровадження дистанційного навчання обумовлені специфікою військового навчального закладу та залежать від психолого-педагогічних особливостей викладача, його професійної майстерності використовувати сучасні інтерактивні методики навчання й інформаційно-комунікаційні технології. Здійснено спробу визначити основні психолого-педагогічні риси викладача, які потрібні в процесі організації дистанційного навчання. Це – висока мотивація до пізнавальної діяльності, набуття нових професійних компетенцій, вміння уникати суб'єктивізму під час оцінювання. Застосування дистанційного навчання дозволяє суттєво знизити витрати на навчання, активізувати процес пізнання завдяки різноманітним наочним засобам представлення нової навчальної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Доведено, що перспективним напрямом навчання у системі вищої військової освіти є змішане навчання. Це інтерактивна форма, яка дозволяє оптимально поєднати формат очного й дистанційного навчання. Організація змішаного навчання дає змогу створити відповідне середовище для успішного виконання військових обов'язків під час навчання у військовому закладі, самостійної підготовки до аудиторних занять і самостійного опрацювання навчального матеріалу у зручний час. Застосування такої форми навчання сприятиме активізації пізнавальної діяльності, розширенню можливостей набуття як професійних компетенцій, так і «м'яких» навичок, які є підґрунтям виховання та гармонійного розвитку особистості у системі військової освіти.

Розвиток системи вищої військової освіти пов'язано саме з дистанційним навчанням як пріоритетної технології, що базується на системі управління навчальним контентом Moodle. Належна організація навчання дозволяє створити умови для підвищення мотивації суб'єкта навчання до розумової діяльності й до набуття якісної військово-професійної освіти.

Ключові слова: суб'єктно-діяльнісний підхід, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, змішане навчання, суб'єкт навчання, система вищої військової освіти.

Вступ. Підвищення якості та конкурентоспроможності освіти в умовах глобалізації цифрової економіки, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір супроводжується поширенням інноваційних інформаційних технологій в навчальному процесі. Сучасна система вищої освіти, що забезпечує формування людського потенціалу, передбачає використання як традиційних, так і інноваційних методів навчання. Вважається, що система української вищої освіти є досить розвиненою, однак цифровізація економіки, інтеграція освіти і практики потребують модернізації освітнього процесу в контексті змінювання підходів до ролі людини, що навчається, з пасивного учасника навчального процесу до активного залучення його до навчальної діяльності. З розвитком загальнодержавної системи освіти в Україні нерозривно пов'язані координація, розвиток і впровадження дистанційного навчання у систему вищої військової освіти.

Постановка проблеми. Одним із кроків України на шляху інтеграції до Європейського освітнього простору й реформування системи вищої освіти в цілому та військової освіти зокрема, було прийняття низки документів [1-4] та ін. Щодо військової освіти, то у Концепції дистанційного навчання у Збройних Силах України [4] підкреслюється потреба у реформуванні системи військової освіти в контексті впровадження безперервної ступеневої системи навчання військових фахівців «протягом усього життя». Разом з тим розвиток і поширення інтернетизації в усіх сферах життєдіяльності суспільства, висока динамічність

військово-політичних подій, постійна потреба у ротатії особового складу Збройних Сил на усіх рівнях потребують підготовки військових фахівців у стислі терміни без зниження компетентнісних показників і на сучасному рівні. Тому зазначені напрями модернізації освітнього процесу, зокрема у системі вищої військової освіти, мають бути переосмислені з позицій сучасних реалій та особливо з урахуванням особистісних якостей, здібностей і спрямованості суб'єкта навчання до певних видів діяльності та самонавчання, що складає методологічні засади технології дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційною базою для проведення дослідження стали чинні нормативно-правові документи у галузі вищої освіти [1-5] та праці таких вчених, як К.Ф. Боряк, С.В. Гахович, Ю.О. Гунченко, В.М. Кухаренко, С.В. Ленков, В.Є. Лукін та інші [6-8].

У колективній монографії С.В. Ленкова, С.В. Гаховича, Ю.О. Гунченко та ін. [6] значну увагу приділено особливостям побудови систем дистанційного навчання, розкриттю дидактичних можливостей, визначенню методологічних підходів до підготовки та/або адаптації навчального матеріалу до умов викладання й до інших проблем, що виникають у процесі дистанційного навчання та виховання студентів.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку освітніх технологій у системі вищої освіти, динамічний розвиток і доступність до інформаційних технологій, основні напрями державної політики в галузі освіти, розвиток дистанційного навчання стає дієвим інструментом реалізації моделі безперервного навчання протягом усього життя. Цей напрям є особливо актуальним в екстремальних умовах або наближених до них, коли виникає нагальна потреба набувати знання на відстані від навчального закладу й мають місце фізичні та/або територіальні обмеження. Тут на перше місце виходять автоматизовані навчальні системи, технічні й методологічні засади яких вже розроблені й запроваджені у навчальний процес на усіх рівнях.

Під автоматизованою навчальною системою розуміється узгоджена сукупність навчальних матеріалів, засобів їх розробки, зберігання, передачі і доступу до них, призначена для цілей навчання і заснована на використанні сучасних інформаційних технологій. Методики планування й організації проведення занять із застосуванням засобів автоматизованої навчальної системи розкриті у праці [7]. Вважаємо дуже слушною думку авторів К.Ф. Боряка, Ю.О. Гунченко, С.В. Ленкова та ін. щодо застосування систем дистанційного навчання в процесі вивчення технічних дисциплін. Спираючись на методичні основи, які розкриті у праці [7, с. 30-71], обґрунтування вимагають особливості практичного застосування систем дистанційного навчання у системі військового навчального закладу (ВНЗ).

Огляд фахової літератури [6-8] показав, що теоретичні питання застосування систем дистанційного навчання та методик професійної підготовки військових фахівців є досить дослідженими науковцями. Але, незважаючи на це, проблеми організації дистанційного навчання у ВНЗ в сучасних умовах, розробки дистанційних курсів спеціальних дисциплін, їх впровадження у навчальний процес в реаліях сьогодення є актуальними і потребують подальшого дослідження. Так, згідно з оперативною ціллю 5.2 Стратегічного оборонного бюлетеня України [5] передбачено впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес задля поліпшення системи військової освіти та підготовки кадрів.

Посилення вимог держави до рівня кваліфікації суб'єктів навчання, які визначені у соціальному замовленні, зростання потреб користувачів до професійної підготовки з врахуванням навичок володіння технічними засобами навчання зумовлюють необхідність розкриття підходів до організації дистанційного навчання у системі вищої військової освіти та уточнення особливостей викладання дисциплін на базі сучасних інтерактивних технологій.

Метою статті є визначення особливостей організації дистанційного навчання в системі вищої військової освіти з урахуванням суб'єктно-діяльнісного підходу.

Досягнення мети зумовлює необхідність вирішення комплексу таких завдань:

- визначити роль суб'єктно-діяльнісного підходу як підґрунтя забезпечення дистанційного навчання у системі військової освіти;
- визначити основні позитивні аспекти впровадження технології дистанційного навчання з позиції суб'єкта навчання та викладача;
- сформувати основні позитивні психолого-педагогічні аспекти впровадження дистанційного навчання в освітній процес ВНЗ;
- обґрунтувати оптимальну форму організації та активізації навчально-пізнавальної діяльності курсантів з врахуванням специфіки навчання у вищому військовому закладі.

Теоретичні основи дослідження. Одним із важливих напрямів модернізації системи вищої освіти вважаємо її інформатизацію. Інтенсифікація процесів інформатизації у вітчизняній освіті відбувається з початку 2000-х років. До них належать заходи із забезпечення вищих навчальних закладів комп'ютерною технікою і створення програмного забезпечення навчального призначення, доступ до інформаційних ресурсів Інтернету та інших навчально-інформаційних мереж, інформатизацію документообігу й керування навчальним процесом тощо.

Наразі система вищої освіти має забезпечувати координуючі функції щодо розвитку потенціалу людини – суб'єкту навчання з використанням засобів інтернет-технологій. Проведене нами дослідження [9] дозволило визначити, що в контексті організації дистанційного навчання пріоритетності набуває суб'єктно-діяльнісний підхід, застосування якого дозволяє активізувати навчально-пізнавальну діяльність суб'єкта навчання, інтенсифікувати навчальний процес, сформувати стійку зацікавленість військових фахівців до самовдосконалення у системі вищої військової освіти.

Опанування вимог нормативно-правових документів [1-5] та використання суб'єктно-діяльнісного підходу у забезпеченні організації дистанційного навчання у системі вищої військової освіти дозволило нам узагальнити такі особливості:

- забезпечення системності та керованості процесів розробки та впровадження технологій дистанційного навчання;
- доступ військового навчального закладу до сучасних інформаційних технологій;
- розроблення власних та адаптація існуючих ресурсів дистанційного навчання;
- поєднання традиційного, он-лайн навчання та самостійного навчання;
- дотримання режиму безпеки інформації у процесі використання технологій дистанційного навчання, мережі Internet тощо.

З питаннями інформатизації, створення та використання нових методик і форм навчання в системі вищої освіти пов'язаний об'єкт нашого дослідження – дистанційне навчання. Опанування вимог нормативно-правових документів [1-4] показало, що використання технологій дистанційного навчання може відбуватись під час проведення окремих занять, вивчення окремих навчальних дисциплін (тем) або блоків дисциплін і поєднувати традиційні та інтерактивні технології за змішаною формою.

Основними перевагами застосування курсів дистанційного навчання є можливість їх необмеженого використання та вільного доступу у будь-який час. Дистанційне навчання є інтерактивною формою, організація якого передбачає зміну підходів до курсанта як майбутнього військового фахівця не з позиції об'єкта навчання, а з позиції суб'єкта навчання [9, с. 205]. Така технологія навчального процесу передбачає перетворення суб'єкта навчання з пасивного учасника та його активне залучення до процесу навчання, до самостійного засвоєння ним нового матеріалу.

Особливістю дистанційного навчання є взаємодія віддалених один від одного суб'єктів навчального процесу, яка відбувається у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних інноваційних психолого-педагогічних технологій та інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати дослідження. Головною метою створення та впровадження технології дистанційного навчання є надання учасникам освітніх послуг за певними освітніми або

освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних і галузевих стандартів освіти. Основними завданнями застосування технологій дистанційного навчання є:

- розширення можливостей доступу різних категорій учасників до якісного навчання за відповідними рівнями;
- забезпечення індивідуалізації навчального процесу у відповідності до потреб, особливостей і можливостей тих, хто навчається;
- підвищення якості та ефективності навчального процесу шляхом застосування інформаційно-комунікаційних й інноваційних освітніх технологій;
- забезпечення систематичного моніторингу якості освіти.

Вважаємо, що позитивними рисами дистанційної форми навчання є можливість опанувати навчальний матеріал в індивідуальному темпі, автономно від викладача, самостійно формуючи власну оцінку, враховуючи притаманний суб'єкту навчання природний темперамент і зручні способи сприйняття інформації. В контексті цього, на нашу думку, сильними сторонами дистанційного навчання у військовому навчальному закладі є виникнення у суб'єкта навчання позитивних емоцій, уникнення фактору порівняння себе з іншими та, як наслідок, зростання мотивації до навчання.

Організація дистанційного навчання вимагає від викладача оволодіння додатковими професійними якостями й розвитку в нього професійно важливих рис характеру, які у загальному вигляді наведені на рис. 1.

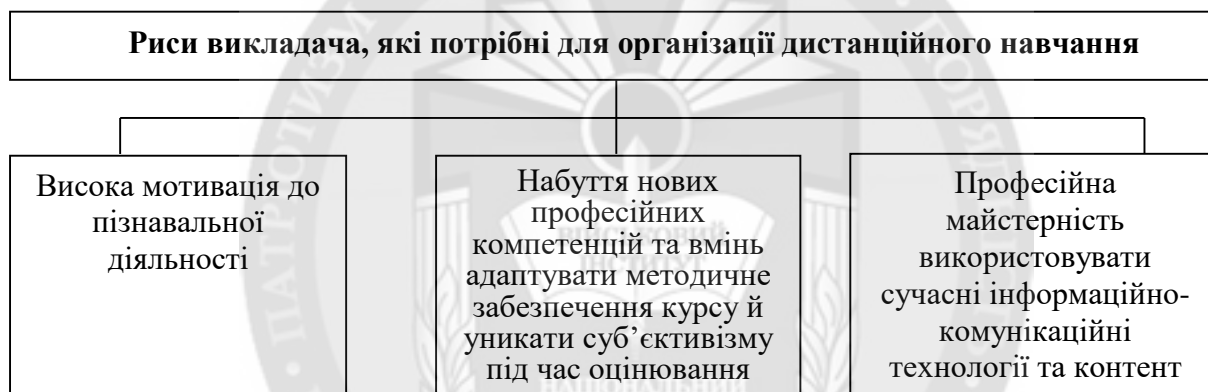

Рисунок 1 – Психолого-педагогічні особливості викладача, які потрібні для організації дистанційного навчання (розробка автора)

Розкриємо основні позитивні психолого-педагогічні аспекти впровадження дистанційного навчання в освітній процес ВНЗ, які на нашу думку передбачають:

- дисциплінованість, організованість і мотивованість до розвитку педагогічної майстерності та пізнавальної діяльності викладача;
- творчий підхід, системність та здатність розробляти навчальний курс і використовувати в освітньому процесі нові інформаційні технології;
- формування вмінь й навичок щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій і сучасних програмних продуктів;
- здатність оперативно адаптувати до дистанційного формату методичне забезпечення навчальної дисципліни та вміння організувати процес навчання за змішаною формою;
- уникнення суб'єктивності з боку викладача та негативізму з боку суб'єкту навчання при оцінюванні рівня знань і формуванні загальної оцінки за курс;
- уникнення тиску на викладача та маніпулювання з боку суб'єкту навчання.

Враховуючи динамічний процес розвитку системи вищої освіти, широку доступність інформаційних ресурсів і засобів (програмне забезпечення, соціальні мережі Інтернет, гаджети та ін.), змінювання підходів до самостійної підготовки та чималий рівень обізнаності й освідченості молоді, що навчається у вищих військових закладах освіти, застосування лише традиційних або дистанційних методів навчання є недостатнім.

Вважаємо, що інтеграція очної та дистанційної форм навчання у змішану – є сучасним і перспективним підходом до організації навчання у військовому навчальному закладі тому, що це дозволить використати багато цікавих для молоді інтерактивних, наочних засобів представлення навчального матеріала, оперативно оновлювати інформацію та активізувати процес пізнання. Оптимальним варіантом автоматизованого створення курсів, тестів, системи опитування та контролю в умовах змішаного навчання є різноманітний контент (об'єктно-орієнтовані програмні оболонки та платформи для проведення онлайн-занять). У системі вищої освіти здебільшого використовують платформу Moodle, яка є підґрунтям створення курсів дистанційного навчання. Доступ до платформи Moodle зазвичай є вільним. Розробка дистанційного навчального курсу вимагає чималих витрат часу на етапі його створення, а також відповідного рівня володіння викладачем педагогічними, методичними та креативними знаннями і вміннями, а також спеціальними навичками користування комп'ютером. Враховуючи це, використання такого курсу у подальшому дозволить суттєво скоротити трудовитрати викладача на організацію методичної роботи та проведення навчальних занять.

Витрати на створення традиційного та дистанційного курсів за сукупністю критеріїв розглянуто у праці [5, с. 41-46], де науковцями С.В. Ленковим, С.В. Гаховичем, Ю.О. Гунченко та ін. вдало підкреслюється цінність фахівця, який здійснив профільну підготовку.

Дійсно, кадрові питання у системі військової освіти та формування належного рівня людського потенціалу є важливими завданнями, розв'язання яких неможливо без належної організації дистанційного курсу з одного боку та можливості отримання якісної освіти очно та, у разі потреби, на відстані. Розв'язання цих завдань можуть забезпечити курси підвищення кваліфікації та професійного рівня науково-педагогічних працівників для вищих військових навчальних закладів. Це особливо актуально останнім часом, коли наша країна, як й інші, опинилась під впливом низки світових негативних факторів. Як вже зазначалось, це екстремальні й інші фактори, які призвели до поглиблення кризи економічної системи та до зниження рівня інтелектуального потенціалу за рахунок систематичного зменшення загальної чисельності населення країни, особливо її працездатної складової.

Загальні принципи й вимоги до організації змішаного навчання розкриті у монографії [10], однак особливості його практичного застосування з врахуванням специфіки військового навчального закладу в сучасних реаліях вимагають уточнення.

Вважаємо, що організація змішаного навчання вимагає крім високої мотивації викладача до пізнавальної діяльності, набуття ним нових професійних компетенцій та професійної майстерності використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології також додатково оволодіння професійними якостями й наявності в нього особистих важливих рис характеру (рис. 2). Так, креативність у XXI столітті є головною якістю викладача. Креативність (англ. create – створювати, creative – творчий) – це здатність створювати нове з того що вже є, це гнучкість та оригінальність, вміння додати до існуючого курсу цікаві деталі, зробити його різноманітним.

Рисунок 2 – Психолого-педагогічні особливості викладача, які потрібні для організації змішаного навчання (розробка автора)

Креативне мислення викладача під час створення курсу дозволить реалізувати творчий задум і професійно використати цікаві інтерактивні методики навчання, які здатні допомогти суб'єкту навчання знайти шляхи до саморозвитку та до самореалізації тощо.

Розвиток системи вищої військової освіти пов'язано саме з дистанційним навчанням як пріоритетної технології, що базується на системі управління навчальним контентом Moodle шляхом створення інтерактивного середовища. Практичні пропозиції щодо створення інтерактивного середовища наведено на прикладі провідного військового навчального закладу. Специфіка навчання у вищому військовому навчальному закладі, наприклад, у ВІКНУ імені Тараса Шевченка, полягає в тому, що крім основних навчальних занять в аудиторії, курсанти зазвичай залучаються до планованих військово-професійних заходів, передбачених військовими статутами. У цих випадках вони вимушені пропускати навчальні заняття з поважних причин, до переліку яких також належать хвороби, карантинні заходи та/або сімейні обставини.

Змішана форма навчання дає змогу оптимально поєднати формат очного та дистанційного навчання під час аудиторних занять і самостійної підготовки. Належна організація цієї форми навчання надасть можливість суб'єкту навчання у вільний час дистанційно опрацювати пропущений навчальний матеріал, отримати у разі необхідності пояснення викладачем окремих складних питань, а також уникнути «прогалин» у разі пропуску навчального матеріалу та ін.

Змішане навчання доцільно організувати у зручному форматі, коли навчальний процес здійснюється на рівні денного з можливостями поєднання он-лайн навчання, традиційного навчання та самостійної підготовки. Це передбачає отримання в разі необхідності консультацію викладача; спілкування курсантів між собою протягом усього періоду навчання; проведення обговорень, проміжного і підсумкового тестів; виконання спільних завдань, у тому числі дослідницького і творчого характеру тощо.

Дистанційне навчання як форма навчального процесу сприятиме:

- активізації пізнавальної діяльності кожного курсанта;
- забезпеченню ефективного зворотного зв'язку, інтерактивності;
- індивідуалізації і диференціації процесу навчання;
- прозорості у формуванні поточної та підсумкової оцінки;
- формуванню стійкої мотивації до навчально-пізнавальної діяльності.

Необхідно підкреслити, що організація дистанційного навчання вимагає значних початкових витрат на обладнання навчальних аудиторій для проведення занять та самопідготовки курсантів. Це, зокрема, потребує забезпечення навчальних аудиторій мережею Internet, комп'ютерною технікою, гаджетами, навушниками з мікрофонами, веб-камерами та ін. для проведення навчальних занять у форматі відеоконференцій тощо.

Як, приклад, задля підвищення якості сучасної військової освіти курсантів рівня бакалавр ВІКНУ імені Тараса Шевченка упродовж останніх трьох років на кафедрі фінансового забезпечення військ було розроблено адаптовані до дистанційного навчання методики викладання економічної статистики та успішно запроваджено їх у 2019 році до навчального процесу у форматі навчального посібника «Статистика для економістів» [11]. Враховуючи досвід викладання циклу дисциплін економічного напрямку у ВІКНУ імені Тараса Шевченка задля створення в майбутньому оптимальних умов пізнавальної діяльності суб'єктів навчання та реалізації концепції освіти протягом усього життя доцільним є подальше розроблення цього навчального курсу засобами дистанційного навчання у формі електронного курсу. Використання електронного навчального курсу сприятиме усуненню «білих плям» у знаннях курсантів, надасть можливість поглибити рівень знань й одержати професійну допомогу викладача з метою формування навичок та вмій, а також вчасного відпрацювання пропущених занять.

Загалом, організація навчального процесу з використанням засобів дистанційного навчання та форми змішаного навчання у вищому військовому навчальному закладі

сприятиме активізації розумової діяльності суб'єкта навчання, дозволить оптимізувати загальні витрати на підготовку та навчання майбутніх військових фахівців протягом усього життя.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що особливістю організації дистанційного навчання в системі військової освіти є застосування суб'єктно-діяльнісного підходу та змішаної форми навчання. Процес організації дистанційного навчання пов'язаний з уміннями використовувати інформаційно-комунікаційні технології, психолого-педагогічними особливостями викладача та специфікою військового навчального закладу.

Розкрито позитивні аспекти впровадження технології дистанційного навчання з позиції викладача та з позиції суб'єкта навчання, загальними з яких є підвищення мотивації до пізнавальної діяльності курсантів і викладачів; можливість само формування як спеціальних компетенцій, так і розвитку «м'яких» навичок; можливість вибору зручного формату та методу навчання й формування критичного мислення; спроможність уникати негативного тиску і маніпулювання з боку суб'єкту навчання під час формування загальної оцінки за курс та ін.

Здійснено спробу визначити основні психолого-педагогічні риси викладача, які є важливими для успішного впровадження технології дистанційного навчання. Це – зростання мотивації до пізнавальної діяльності, набуття нових професійних вмінь, можливість уникнути суб'єктивізму під час оцінювання.

Організація змішаного навчання дозволяє створити відповідне середовище, де можна вдало поєднати виконання військових обов'язків під час навчання у військовому навчальному закладі з можливістю самостійної підготовки до аудиторних занять та належного опрацювання навчального матеріалу у зручний час.

Майбутній розвиток системи вищої військової освіти пов'язаний саме з дистанційним навчанням. Це перспективна й сучасна форма організації навчального процесу з використанням відповідних технологій на базі системи управління навчальним контентом Moodle в контексті якісного набуття вищої військово-професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> – назва з титул. екрана.
2. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 р. № 344/2013 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> – назва з титул. екрана.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 р. № 466 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> – назва з титул. екрана.
4. Наказ Міністерства оборони України «Про затвердження Концепції дистанційного навчання у Збройних Силах України» від 21.12.2015 р. № 744 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viti.edu.ua/files/npb/dfn3.pdf> – назва з титул. екрана.
5. Стратегічний оборонний бюлетень України : Указ Президента України від 06.06.2016 р. № 240/2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n10> – назва з титул. екрана.
6. Побудова та використання систем дистанційного навчання з елементами штучного інтелекту : монографія / [С.В. Ленков, С.В. Гахович, Ю.О. Гунченко та ін.]. – Одеса, Вид-во ВМВ, 2013. – 324 с.
7. Автоматизовані навчальні системи з елементами штучного інтелекту для вивчення технічних дисциплін : монографія / [К.Ф. Боряк, Ю.О. Гунченко, С.В. Ленков та ін.]. – Одеса, Вид-во ВМВ, 2012. – 296 с.
8. Гунченко Ю.О. Модель функціонування адаптивної тренажерної системи для підготовки фахівців спецпідрозділів / Ю.О. Гунченко, С.В. Ленков // Інформатика та математичні методи в моделюванні. – Одеса, 2011. – № 3. – С. 260-265.
9. Городянська Л.В. Суб'єктно-діяльнісний підхід в організації підготовки військових фахівців у системі вищої освіти / Л.В. Городянська, А.І. Сизов : тези доповідей Всеукраїнської науково-

практичної конференції молодих вчених, ад'юнтів, слухачів, курсантів і студентів «Молодіжна військова наука у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (м. Київ, 24.04.2020р.) [Текст]. – К.: ВІКНУ, 2020. – С. 204-206.

10. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук та ін.]; за ред. В.М. Кухаренка – Х.:«Міс'якдрук», НТУ «ХПІ», 2016. –284 с.

11. Городянська Л.В. Статистика для економістів: навч. посіб. / Л.В. Городянська, А.І. Сизов. – К.: [Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка], 2019. – 350 с.

REFERENCES:

1. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-VII. (2014, July 01). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

2. Pro Natsionalnu stratehiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 344/2013. (2013, June 25). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].

3. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 466. (2013, April 25). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13> [in Ukrainian].

4. Pro zatverdzhennia Kontseptsii dystantsiinoho navchannia u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy № 744. (2015, December 21). URL: <http://www.viti.edu.ua/files/npb/dfn3.pdf> [in Ukrainian].

5. Strategichnyj oboronnyj bjuleten' Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 240/2016. (2016, June 06) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/2016#n10> [in Ukrainian].

6. Ljenkov, S.V., Gahovych, S.V., Gunchenko, Ju.O. et al. (2013) *Pobudova ta vykorystannja system dystancijnogo navchannja z elementamy shtuchnogo intelektu*. Odesa: VMV [in Ukrainian].

7. Borjak, K.F., Gunchenko, Ju.O. Ljenkov S.V. et al. (2012) *Avtomatyzovani navchal'ni systemy z elementamy shtuchnogo intelektu dlja vyvchennja tehnicnyh dyscyplin*. Odesa: VMV [in Ukrainian].

8. Gunchenko, Ju.O. Ljenkov, S.V. (2011) Model' funkcionuvannja adaptyvnoi' trenazherno' systemy dlja pidgotovky fahivciv specpidrozdiliv. *Informatyka ta matematychni metody v modeljuvanni*, 3, 260-265 [in Ukrainian].

9. Gorodianska, L.V., & Syzov, A. I. (2020). Sub'jektivno-dijal'nisnyj pidhod v organizacii pidgotovky vijs'kovykh fahivciv u systemi vyshhoi' osvity. *Molodizhna vijs'kova nauka u Kyi'vs'komu nacional'nomu universyteti imeni Tarasa Shevchenka: Abstracts of Papers (pp. 204-206)*. Kyiv: VIKNU [in Ukrainian].

10. Kuharenko, V.M., Berzens'ka, S.M., Bugajchuk, K.L. et al. (2016) *Teorija ta praktyka zmishanogo navchannja*. HARKIV: «Mis'kdruk», NTU «HPI» [in Ukrainian].

11. Gorodianska, L. V., & Syzov, A. I. (2019) *Statystyka dlja ekonomistiv*. Kyiv: Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].

к.е.н., доц. Городянська Л.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У статті визначено, що підґрунтям забезпечення дистанційного навчання у системі військової освіти є суб'єктно-діяльнісний підхід. Узагальнено позитивні аспекти застосування технології дистанційного навчання з позиції викладача та з позиції суб'єкта навчання. Процеси організації й впровадження дистанційного навчання обумовлені специфікою військового навчального закладу та залежать від психолого-педагогічних особливостей викладача, його професійної майстерності використовувати сучасні інтерактивні методики навчання й інформаційно-комунікаційні технології. Здійснено спробу визначити основні психолого-педагогічні риси викладача, які потрібні в процесі організації дистанційного навчання. Це – висока мотивація до пізнавальної діяльності, набуття нових професійних компетенцій, вміння уникати суб'єктивізму під час оцінювання. Застосування дистанційного навчання дозволяє суттєво знизити витрати на навчання, активізувати процес пізнання завдяки різноманітним наочним засобам представлення нової навчальної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій.

Доведено, що перспективним напрямом навчання у системі вищої військової освіти є змішане навчання. Це інтерактивна форма, яка дозволяє оптимально поєднати формат очного й дистанційного навчання. Організація змішаного навчання дає змогу створити відповідне середовище для успішного виконання військових обов'язків під час навчання у військовому закладі,

самостійної підготовки до аудиторних занять і самостійного опрацювання навчального матеріалу у зручний час. Застосування такої форми навчання сприятиме активізації пізнавальної діяльності, розширенню можливостей набуття як професійних компетенцій, так і «м'яких» навичок, які є підґрунтям виховання та гармонійного розвитку особистості у системі військової освіти.

Розвиток системи вищої військової освіти пов'язано саме з дистанційним навчанням як пріоритетної технології, що базується на системі управління навчальним контентом Moodle. Належна організація навчання дозволяє створити умови для підвищення мотивації суб'єкта навчання до розумової діяльності й до набуття якісної військово-професійної освіти.

Ключові слова: суб'єктно-діяльнісний підхід, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, змішане навчання, суб'єкт навчання, система вищої військової освіти.

Ph.D. Gorodyanska L.V.

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF REMOTE TRAINING IN THE SYSTEM OF HIGHER MILITARY EDUCATION

The article determines that the basis for providing distance learning in the military education system is the subject-activity approach. The positive aspects of the application of distance learning technology from the perspective of a teacher and from the perspective of a learning subject are summarized. The processes of organization and implementation of distance learning are determined by the specifics of a military educational institution and depend on the psychological and pedagogical characteristics of the teacher, his professional skills to use modern interactive teaching methods and information and communication technologies. An attempt was made to determine the main psychological and pedagogical features of the teacher, which are needed in the process of organizing distance learning. This is a high motivation for cognitive activity, the acquisition of new professional competencies, the ability to avoid subjectivity during assessment. The use of distance learning can significantly reduce the cost of training, to intensify the process of learning thanks to a variety of visual means of presenting new educational information using modern information technologies.

It is proved that a promising direction of training in the system of higher military education is blended learning. This is an interactive form that optimally combines the format of full-time and distance learning. The organization of blended learning makes it possible to create an appropriate environment for the successful fulfillment of military duties while studying at a military educational institution, self-preparation for classroom studies and self-assimilation of training material at a convenient time. The use of this form of training will contribute to enhancing cognitive activity, expanding the possibilities of forming both professional competencies and “soft” skills, which are the basis for the upbringing and harmonious development of the individual in the military education system.

The development of the military higher education system is connected specifically with distance learning as a priority technology based on the Moodle educational content management system. The proper organization of training allows you to create the conditions for increasing the motivation of the subject of training to mental activity and to obtain high-quality military-vocational education.

Keywords: subject-activity approach, distance learning, information and communication technologies, blended learning, subject of training, higher military education system.